LOOM
House No. 142, Panchayan Marg
P.O.BOX : 4648, Kathmandu, Nepal

T: 977 1 4251335
E: loom@loomnepal.org

KONNECT_HERR
loomnepal

DAO- Reg no.563
DDC- Reg no.289
SWC- Reg no. 34989

यौन अभिमुखिकरण, लैङ्गिक पहिचान र यौन विशेषतामा तान नेपालको मान्यता

सन् २०१० मा स्थापना भएको यस गैर-सरकारी संस्था तान नेपाल (LOOM) ले महिला र महिला अधिकारको विभिन्न सरोकारहरूमा कार्यरत हुँदै आएको छ । हाम्रो यस कामको दौरानमा "महिला" भनेर हामीले केवल हाम्रो समाजमा बुझ्ने योनी भएका महिलाहरू मात्र बुझ्दैनौं । हाम्रो "महिला"को बुझाईमा पारलैङ्गिक महिला र अन्तर्लिङ्गी महिला समेत पर्दछन् । हामी "लैङ्गिकता"लाई पनि पुरुष र महिलाको दुई कोष्ठकमा बुझ्दैनौँ । "लैङ्गिकता"लाई हामी विविधतापूर्ण ढङ्गले हेर्छौँ र कुनै सीमित संख्या वा कोष्ठकमा बाँधिएको रूपमा हेर्दैनौँ । त्यसै गरी महिलाहरूको यौनिकता पनि विविध हुन्छ र हामी विविध महिलाहरूको यौनिकता सम्बन्धी काम गर्छौँ । महिलाले पुरुषसँग मात्र होइन, अरु महिलाहरूसँग, वा महिला पुरुष दुबै सँग, वा जो कोही मानिसहरूसँग आकर्षित हुन सक्छ वा नहुनु पनि सक्छ भन्ने विविधतापूर्वक दृष्टिकोणले हेर्छौँ ।

विगत १० वर्ष देखि यस क्षेत्रमा कार्यरत हामीले यौन अभिमुखिकरण, लैङ्गिक पहिचान र यौन विशेषता (Sexual Orientation, Gender Identity and Sex Characteristics) मा हाम्रो बुझाईलाई अझै स्पष्ट पार्न यो दस्तावेज तयार पारेका छौँ ।

यो दस्तावेजका मूल्य मान्यताहरू समसामयिक अन्तर्राष्ट्रिय सिद्धान्तहरूबाट प्रतिपादित र राष्ट्रिय तहमा पनि प्रयोग हुँदै आएका मूल्य मान्यताहरू हुन् । समयको

परिवर्तनशीलतामा संसारको जुनसुकै विषय जस्तै यी अवधारणाहरू थप परिमार्जित र विकसित हुँदै जाने र समसामयिकलाई ध्यानमा राखी हामी पनि परिमार्जित हुनुपर्ने जोड दिँदै यो तान नेपालको कार्यक्षेत्रमा यौन अभिमुखिकरण, लैङ्गिक पहिचान र यौन विशेषता यो दस्तावेज जारी गरिएको हो ।

शाब्दिक बुझाई

यौन विशेषता (Sex characteristics) : यौन विशेषता भन्नाले मानिसको यौनाङ्ग वा प्रजनन अङ्गबाट छुट्टिने शारीरिकी भिन्नता हो ।

अन्तर्लिङ्गी (Intersex) : पुलिङ्गी वा स्त्रीलिङ्गी शरीरका परम्परागत धारणाहरूमा नअटाउने यौन विशेषताहरू (यौनाङ्ग, प्रजनन ग्रन्थी तथा गुणसुत्रको ढाँचा) भएका व्यक्तिहरूलाई अन्तर्लिङ्गी व्यक्ति भनिन्छ । अन्तर्लिङ्गी हुनु यौन विशेषताको विषय हो । अन्तर्लिङ्गी व्यक्तिहरू आफूलाई पुरुष, महिला वा गैर-द्वयसांखिक भनी पहिचान गर्न सक्छन् । अन्तर्लिङ्गी व्यक्तिहरू विषमयौनिक, समयौनिक, द्वियौनिक, सर्वयौनिक, अयौनिक, इत्यादी यौन अभिमुखिकरणका हुन सक्छन् ।

कुनै व्यक्ति अन्तर्लिङ्गी होइन, वा पुलिङ्गी वा स्त्रीलिङ्गी शरीरका परम्परागत धारणाहरूमा अटाउने यौन विशेषताहरू छन् भने **आन्तर्लिङ्गी (Endosex)** पनि भनिन्छ ।

जन्मँदा यौनाङ्गको आधारमा इङ्गित गरिएको लिंग (Sex assigned at birth) भन्नाले सामाजिक मूल्य मान्यता अनुसार कुनै बच्चा जन्मन बित्तिकै नीजको यौन

अङ्ग वा विशेषताको आधारमा नीजलाई केटा वा केटी भनेर गरिने निर्धारण भनी सम्झनुपर्छ ।

जन्मँदा पुलिङ्गी इङ्गित गरिएका व्यक्ति (Assigned male at birth) भन्नाले कुनै बच्चा जन्मन बित्तिकै नीजको यौनाङ्ग शिश्न (Penis) भएको आधारमा नीजलाई केटा / पुरुष भनी गरिएको निर्धारण भनी सम्झनु पर्छ ।

जन्मँदा स्त्रीलिङ्गी इङ्गित गरिएका व्यक्ति (Assigned female at birth) भन्नाले कुनै बच्चा जन्मन बित्तिकै नीजको यौनाङ्ग योनी (Vagina) भएको आधारमा नीजलाई केटी / महिला भनी गरिएको निर्धारण भनी सम्झनु पर्छ ।

लैङ्गिक पहिचान (Gender identity) : लैङ्गिक पहिचान भन्नाले हरेक व्यक्तिको भित्री मन वा अन्तरात्माबाट लैङ्गिकता सम्बन्धी आएको व्यक्तिगत अनुभूती र अनुभव एवं भित्री मनबाट आएको आन्तरिक बोध र नीजले त्यसलाई गर्ने प्रस्तुतीकरण तथा आफ्नो लैङ्गिकता चिनाउन प्रयोग गर्ने शब्दवाली हो ।

त्याचलिङ्गी व्यक्ति (Cisgender person) : जन्मँदा यौनाङ्गका आधारमा इङ्गित गरिएको लिंगसँग मेल खाने लैङ्गिक पहिचान भएका व्यक्तिहरू । त्याचलिङ्गी र पारलिङ्गी विपरीतार्थी शब्द हुन् । "त्याचलिङ्गी" शब्दको अभावमा "यौनाङ्गका आधारमा इङ्गित गरिएको लिंगसँग मेल खाने लैङ्गिक पहिचान भएका व्यक्तिहरू" लाई मात्र सामान्य (normal) वा सामान्य लिङ्गका व्यक्ति (normal gender) भनिने गरिन्थ्यो जसकारण अरु लैङ्गिक पहिचानका व्यक्तिहरूलाई असामान्यकरण (abnormalization) भयो । हाम्रो समाजले यस प्रकृतिका मानिसहरूलाई मात्र "सामान्य" मान्ने सामाजिक भाष्यलाई तोड्दै, सबै लैङ्गिक पहिचानहरू सामान्य हुन् भन्ने भाष्य कायम गर्न यो शब्दको उत्पत्ती भएको हो । कुनै पनि व्यक्ति जसको जन्मँदा यौनाङ्गको

आधारमा पुलिङ्गी इङ्गित गरिएको र लैङ्गिक पहिचान पुरुष हो भने ऊ **त्याचलिङ्गी पुरुष** (**cisgender man / cisman**) र कुनै पनि व्यक्ति जसको जन्मँदा यौनाङ्गको आधारमा स्त्रीलिङ्गी इङ्गित गरिएको र लैङ्गिक पहिचान महिला हो भने ऊ **त्याचलिङ्गी महिला** (**cisgender woman / ciswoman**) भनिन्छ ।

पारलिङ्गी व्यक्ति **(Transgender person) :** जन्मँदा यौनाङ्गका आधारमा इङ्गित गरिएको लिंगसँग मेल नखाने लैङ्गिक पहिचान भएका व्यक्तिहरू । **पारलिङ्गी पुरुष** **(Transgender Male / Transman)** भन्नाले पुरुष लैङ्गिक पहिचान भएका ती व्यक्तिहरू जसको जन्मँदा यौनाङ्गको आधारमा स्त्रीलिङ्गी इङ्गित गरिएको थियो भनी सम्झनु पर्छ । पारलिङ्गी पुरुषहरू जन्मदाँ स्त्रीलिङ्गी इङ्गित गरिएका हुन्छन् । योनी लिएर जन्मेका हुनाले समाजले उनीहरूलाई केटी वा बालिका भनेर इङ्गित गर्दछ, र हुर्कने बढ्ने क्रममा हुने लैङ्गिक अनुभव र प्रस्तुतीकरणको हकमा केटा वा पुरुषको गुण विकास हुन्छ र आफूलाई पुरुष भनी पहिचान गर्दछन् । **पारलिङ्गी महिला** **(Transgender Female / Transwoman)** भन्नाले महिला लैङ्गिक पहिचान भएका ती व्यक्तिहरू जसको जन्मँदा यौनाङ्गको आधारमा पुलिङ्गी इङ्गित गरिएको थियो भनी सम्झनु पर्छ । पारलिङ्गी महिलाहरू जन्मदाँ पुलिङ्गी इङ्गित गरिएका हुन्छन् । शिश्न लिएर जन्मेका हुनाले समाजले उनीहरूलाई केटा वा बालक भनेर इङ्गित गर्दछ, र हुर्कने बढ्ने क्रममा हुने लैङ्गिक अनुभव र प्रस्तुतीकरणको हकमा केटी वा महिलाको गुण विकास हुन्छ र आफूलाई महिला भनी पहिचान गर्दछन् । अङ्ग्रेजीमा यसलाई **Men of trans experience** वा **Women of trans experience** पनि भनिन्छ ।

विविध लैङ्गिक व्यक्ति **(Gender diverse person) :** महिला र पुरुषको लैङ्गिकता बाहेकका विविध लैङ्गिक पहिचानहरूलाई जनाउने शब्द ।

गैर-द्वयसांखिक लैङ्गिक पहिचान (Non-binary gender identities) : पुरुष वा महिलाको परिभाषामा नअटाउने र पुरुष वा महिलाको अभिव्यक्ति अन्तर्गत नपर्ने लैङ्गिक पहिचानहरूलाई गैर-द्वयसांखिक लैङ्गिक पहिचान भनिन्छ । पारम्पारिक लैङ्गिक भिन्नता सँग सम्बन्धित नरहेका र महिला वा पुरुष लैङ्गिकता दुबै नरहेको, दुबै रहेको वा मिश्रण जनाउने लैङ्गिक पहिचानहरूको विविधतलाई गैर-द्वयसांखिक भनिन्छ ।

गैर-द्वयसांखिक लैङ्गिक पहिचान अन्तर्गत पनि डाइनामिक हिसाबले विविध लैङ्गिक पहिचानहरू हुन्छन् । यस समबन्धीका पहिचान र भाषाहरू विकासोन्मुख अवस्थामै नै रहिरहेको छ ।

तेस्रोलिङ्गी (Third Gender) : दक्षिण एसियाली हिन्दू र मुश्लीम संस्कृति समाजमा आफूलाई महिला वा पुरुषको परिभाषामा नराख्ने आफ्नो छुट्टै समाज, संस्कार, रीतिरिवाज र रहन सहन भएको विभिन्न समुदायहरू छन् । सामाजिक मूल्य मान्यता अनुसार तेस्रोलिङ्गी व्यक्तिहरूलाई अलौकिक मानिन्छ र उनीहरूले दिएको आशिर्वाद र श्राप लाग्दछ भन्ने मान्यता समेत रहेको र उनीहरू कुनै सुखद अवशर जस्तै विवाह, नवजन्म शिशु, इत्यादीमा नाच गान गर्ने, आशिर्वाद दिने परम्परागत पेशा पनि गर्दछन् । कतिपय तेस्रोलिङ्गी समुदायहरूको लामो इतिहास नै छ, उनीहरूको छुट्टै स्थानमा समुदायगत बसोबास हुन्छ र आफ्नो समुदायमा कोही भित्रन चाहेमा, समुदायमा भित्री सकेपछी, समुदायमा कसैको मृत्यु हुँदा र कतिपय अवस्थामा समुदायको आफ्नै छुट्टै भाषा वा भाषिका समेत हुने गर्दछ । दक्षिण एसियामा हेर्दा यी तेस्रोलिङ्गी समुदायहरू हिजडा, किन्नर, मंगलामुखी, पावैया, ख्वाजासिरा, खुस्रा, खसुआ, अरवानी, इत्यादी हुन्छन् भने नेपालमा मेटी, कोथी, घाँडे, मौगियाह, मैंबाबु, फुलुमुलु, फोलोक मोलोक, इत्यादी हुन्छन् ।

तेस्रोलिङ्गी भन्नाले परम्परागत धारणा पनि हो । यो धारणा समसमायिक रूपमा सबैलाई सान्दर्भिक नहुन सक्छ । परम्परागत जीवनशैलीसँग जोडिएको हुनाले अहिलेको युगमा यसको व्यपकता वा सान्दर्भिकता नहुन पनि सक्छ । तेस्रोलिङ्गी शब्दलाई हाम्रो समाजले नस्वीकारेको वा नबुझेको सबै लैङ्गिक पहिचानहरूलाई समेटेर इङ्गित गर्नका निम्ति प्रयोग गर्नु मिल्दैन । कतिपय, विशेष गरी युवा पुस्ताका मानिसहरू तेस्रोलिङ्गी शब्दको विभेदकारी किसिममा आलोचना पनि गर्छन् । समयको आवश्यकता अनुसार अनेकौँ लैङ्गिक पहिचानका शब्दहरू विकास भएर मानिसहरू आफूलाई परिचित गर्दै खुलेर आएको अवस्थामा तेस्रोलिङ्गी शब्दले सबैलाई जनाउँछ भन्ने गलत धारणा राख्नुहुँदैन ।

यौन अभिमुखिकरण **(Sexual orientation) :** कुनै व्यक्ति कुन लैङ्गिकताका अरु व्यक्तिहरू तर्फ यौन तथा प्रणयात्मक (sexual and romantic) आकर्षण महसुस गर्दछ भन्ने आधारमा नीजको यौनिक पहिचानलाई यौन अभिमुखिकरण भनिन्छ ।

विषमयौनिक **(Heterosexual/Straight) :** आफू भन्दा फरक लैङ्गिकता प्रति यौन तथा प्रणयात्मक आकर्षण महसुस गर्ने व्यक्ति

समयौनिक **(Homosexual) :** आफू जस्तै / उस्तै लैङ्गिकता प्रति यौन तथा प्रणयात्मक आकर्षण महसुस गर्ने व्यक्ति (समयौनिक पुरुष : Gay, समयौनिक महिला : Lesbian)

द्वियौनिक **(Bisexual) :** आफू भन्दा फरक लैङ्गिकता र आफू जस्तै लैङ्गिकता दुबै प्रति यौन तथा प्रणयात्मक आकर्षण महसुस गर्ने व्यक्ति

सर्वयौनिक **(Pansexual) :** सबै खाले लैङ्गिकता प्रति यौन तथा प्रणयात्मक आकर्षण महसुस गर्ने व्यक्ति वा यौन तथा प्रणयात्मक आकर्षण महसुस गर्न लैङ्गिकता बाधा नपर्ने व्यक्ति

अयौनिक (Asexual) : कुनै प्रकारको यौन तथा/वा प्रणयात्मक आकर्षण महसुस नगर्ने व्यक्ति

यौन अभिमुखिकरणको हकमा अधिकांश यी शब्दहरू प्रयोग हुने भएतापनि, यौन अभिमुखिकरण यतिमा मात्र सीमित छैन । यी अतिरिक्त पनि अनेकौँ शब्दहरूद्वारा मानिसहरूले आफूलाई परिचित गराउँछन् । यौनिकता सम्बन्धीको भाषा पनि विशाल र विकासोन्मुख छ । त्यसैले यौन अभिमुखिकरणलाई यतिमै सीमित राखी व्याकख्या गर्नु उपयुक्त छैन ।

क्वयेर (Queer) : एउटा छाता शब्द जसले हाम्रो सामाजिक मूल्य मान्यतामा नस्वीकारिएका, उत्पीडन र सिमान्तिकरणमा पारिएका यौन अभिमुखिकरण, लैङ्गिक पहिचान र यौन विशेषताहरूको विविधतालाई जनाउँछ । यस अर्थ परम्परागत पुलिङ्गी वा स्त्रीलिङ्गी शरीरको परिभाषामा नपर्ने विविध यौन विशेषता भएका व्यक्तिहरू, जन्मँदा यौनाङ्गका आधारमा इङ्गित गरिएको लिंगसँग मेल खाने लैङ्गिक पहिचान नभएका लैङ्गिक विविधताका व्यक्तिहरू र महिला-पुरुष बीच हुने यौन तथा प्रणयात्मक आकर्षण भन्दा परका विविध यौन अभिमुखिकरणका व्यक्तिहरूलाई जनाउने व्यापक शब्द हो । अन्तर्लिङ्गी यौन विशेषताका विविधताहरू, त्याचलिङ्गी बाहेकका लैङ्गिक पहिचानहरू र विषमयौनिक बाहेकका यौन अभिमुखिकरणहरूलाई बुझाउने छाता शब्द 'क्वयेर' हो ।

लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक (Gender and Sexual Minorities) : नेपालको संविधानमा क्वयेर व्यक्तिहरूलाई जनाउन प्रयोग गरिएको शब्दावली ।

सिमान्कृत यौन अभिमुखिकरण, लैङ्गिक पहिचान र यौन विशेषताका व्यक्ति (People of Marginalized Sexual Orientation, Gender Identity and Sex

Characteristics) : क्वयेर जनसंख्यालाई अर्को भाषामा यसरी पनि बुझाउन सकिन्छ । यो शब्दावलीले सामाजिक उत्पीडन र सिमान्तिकरणलाई केन्द्रमा राख्छ ।

SOGISEC (सोजिसेक्) - Sexual Orientation, Gender Identity and Sex Characteristics

PoMSOGIESEC (पोम् – सोजिसेक्) - People of Marginalized Sexual Orientation, Gender Identity and Sex Characteristics

यौभिकयौता - **यौ**न अ**भि**मुखिकरण, लैङ्गि**क** पहिचान र **यौ**न विशेष**ता**

MOGAI (मग्गी) – Marginalized Orientations (Sexual/Romantic), Gender Alignments (Identities and Expressions) and Intersex variations

सिभिलैलि - **सि**मान्कृत अ**भि**मुखिकरणहरू (यौन तथा प्रणयात्मक), **लै**ङ्गिक पहिचान तथा प्रस्तुतीकरण र अन्त**र्लि**ङ्गी विविधताहरू

मान्यताहरू

तान नेपालको कार्यालय, कार्यक्षेत्र र कामकारवाहीमा :-

१) कसैको पनि लैङ्गिकता अड्कल गरिनेछैन । कुनै व्यक्तिको लैङ्गिकता के हो वा उसले आफूलाई के भनी पहिचान गर्दछ भन्ने विषय नीजलाई नै सोधिनेछ र नीजले दिएको उत्तर बमोजिम नै सम्बोधन गरिनेछ । नीजको उत्तर पश्चात् नीजलाई आघात पुर्याउने, अपमानित हुने वा अमान्य तुल्याउने कार्य गरिनेछैन ।

२) कुनै पनि व्यक्तिलाई सम्बोधन गर्नका लागि नीजको सर्वनाम (Pronouns) सोधिनेछ । सर्वनाम भन्नाले अङ्ग्रेजी भाषामा He/Him, She/Her वा They/Them । He/Him भनेपछी नीजलाई पुरुषबोधक शब्दले सम्बोधन गर्नुपर्छ, She/Her भनेपछि नीजलाई महिलाबोधक शब्दले सम्बोधन गर्नुपर्छ वा They/Them भनेपछी नीजलाई लैङ्गिक तटस्थ शब्दले सम्बोधन गर्नुपर्छ भनेर बुझिन्छ ।

३) अनावश्यक ढङ्गले लैङ्गिक डाटा संकल गरिनेछैन । सबै सन्दर्भमा लैङ्गिकता सान्दर्भिक नहुन सक्छ ।

फारममा लैङ्गिकता सम्बन्धीका विवरणको नमूना ढाँचा

लैङ्गिक विविधतालाई सही ढङ्गले सम्बोधन गर्नका निम्ति समावेशी विवरण ढाँचाको नमुना :

तपाइँको लैङ्गिक पहिचान के हो ?

What is your gender identity ?

( ) पुरुष
Male

यदि थप खुलाउन चाहनुहुन्छ भने (ऐच्छिक)
If you'd like to further describe (Optional)

( ) त्याचलैङ्गिक पुरुष ( ) पारलैङ्गिक पुरुष ( ) अन्तर्लिङ्गी पुरुष
Cis Male Trans Male Intersex Male

( ) महिला

यदि थप खुलाउन चाहनुहुन्छ भने (ऐच्छिक)
If you'd like to further describe (Optional)

( ) त्याचलैङ्गिक महिला ( ) पारलैङ्गिक महिला ( ) अन्तर्लिङ्गी महिला
Cis Female Trans Female Intersex Female

( ) गैर-द्वयसांखिक
Non-binary

यदि थप खुलाउन चाहनुहुन्छ भने (ऐच्छिक) : ……………………….
If you'd like to further describe (Optional) : ……………

( ) तेस्रोलिङ्गी
Third Gender

यदि थप खुलाउन चाहनुहुन्छ भने (ऐच्छिक) : ……………………….

If you'd like to further describe (Optional) : ……………

( ) खुलाउन चाहन्नँ

Prefer not to disclose

तपाइँलाई कुन लैङ्गिकताबोधक शब्दले सम्बोधन गर्नुपर्छ ?

( ) पुरुषबोधक शब्दहरू

( ) महिलाबोधक शब्दहरू

( ) लैङ्गिक तटस्थ शब्दहरू

What are your pronouns and titles?

( ) He/ Him
( ) She/ Her
( ) They/Them

( ) Mr.
( ) Ms.
( ) Mx.
( ) M.

Any other pronoun? If yes, please describe all forms such as they/them/their/theirs/themself: ………………………………...

यौनिकताका क्षेत्रमा काम गर्ने भएको हुनाले तान नेपाललाई कतिपय अवस्थामा यौन अभिमुखिकरणको विवरण पनि आवश्यक हुन सक्छ । त्यस्ता अवस्थामा यौन अभिमुखिकरणको विवरण यसरी संकलन गर्न सकिन्छ ।

तपाइँको यौन अभिमुखिकरण के हो ?

What is your sexual orientation?

(   ) विषमयौनिक   Heterosexual / Straight

(   ) समयौनिक   Homosexual - Gay / Lesbian

(   ) द्वियौनिक   Bisexual

(   ) अयौनिक   Asexual

(   ) सर्वयौनिक   Pansexual

(   ) स्वःव्याख्या गर्न चाहन्छु Prefer to self-describe : ....

(   ) खुलाउन चाहन्न Prefer not to disclose

खयाल गर्नुपर्ने :

- लैङ्गिक पहिचान र यौन अभिमुखिकरण स्वःपहिचानको आधारमा हो । यसमा जुन व्यक्तिले विवरण दिन्छ, नीजको आत्मनिर्णयको अधिकार हुन्छ । यसमा अन्य व्यक्तिले अड्कल गर्ने वा कुनै दबाब दिन मिल्दैन । तर कतिपय मानिसहरूले यी शब्दावलीहरू नबुझेमा त्यसको व्याख्या गर्न भने मिल्छ ।
- कतिपय अवस्थामा व्यक्तिहरूको औपचारिक कागजातहरूमा उल्लेख गरेको लिंग, नाम र प्रस्तुतीकरण (फोटो) व्यक्तिको स्वःपहिचान र जीवनयापनको लैङ्गिकता (Lived gender) नहुन सक्छ । तान नेपालले हरेक व्यक्तिलाई आफूले चिनाउन चाहने नाम र आफूले पहिचान गर्ने लैङ्गिकता अनुसार नै सम्बोधन गर्नेछ । कतिपय अवस्थामा कागजपत्र गर्दा औपचारिक कागजातकै नाम र लिंग उल्लेख गर्नुपर्ने भएतापनि यो विषय तान नेपालको सम्बन्धित अधिकारी र नीज बीच मात्र रहने र नीज व्यक्तिका ती विवरणहरू गोप्य नै रहनेछन् ।
- कुनै पनि व्यक्तिको लैङ्गिक तथा यौनिक विवरण तान नेपालले गोप्य राख्नुपर्छ र नीजको Informed Consent बिना कतै उल्लेख गरिनेछैन । लैङ्गिक वा यौनिक

विवरण वा तान नेपालले संकलन गर्ने विवरणहरूको प्रयोग र गोपनियता सम्बन्धी हाम्रो गोपनियता नीति बमोजिम हुनेछ ।

ज्योत्स्ना मास्के

अध्यक्ष

तान नेपाल